

TOEZICHT IN WONINGCORPORATIES: **GEEN KWANTITEIT MAAR KWALITEIT!**

De Vereniging van Toezichhouders in Woningcorporaties (VTW) is de beroepsvereniging, belangenbehartiger en bewaker van het intern toezicht in woningcorporaties en zet zich in voor de verdere professionalisering hiervan.

Goed intern toezicht, met een helder gedefinieerd toetsingskader en transparante informatievoorziening, vormt de basis voor alle woningcorporaties. Raden van Commissarissen staan voortdurend voor de uitdaging om de kwaliteit, professionaliteit en transparantie van het interne toezicht zodanig verder te verhogen dat de corporaties goed geleide en georganiseerde maatschappelijke ondernemingen zijn, die voldoen aan de opdracht waar ze voor staan: betaalbare en kwalitatief goede woningen voor de doelgroepen, in prettige wijken.

De opgaande lijn van de in het afgelopen decennium ingezette verbetering van het interne toezicht op woningcorporaties dreigt af te vlakken indien als reflex op recente incidenten de wettelijke toetspunten van interne en externe toezichhouders in aantal zullen worden verhoogd. Daarvan gaat namelijk de uitnodiging uit om de lijst af te vinken als bewijs van goed gedrag en over te gaan tot de orde van de dag. Veel meer mag worden verwacht van een verdere kwaliteitsverbetering van het toezicht zelf. De sector zelf moet hierbij de regie ter hand kunnen nemen. Deze kwaliteitsverbetering steunt op vier pijlers:

1. Een helder gedefinieerd en algemeen verbindend verklaard toezichtskader

De GovernanceCode Woningcorporaties is in werking getreden in 2007. De code bevat principes en concrete bepalingen over goed bestuur die woningcorporaties in acht zouden moeten nemen. Uit een recente evaluatie van de code blijkt dat de code al aardig goed 'tussen de oren' zit van de toezichhouders van corporaties en dat deze een positief effect heeft op hun interne toezicht. Maar uit de evaluatie is ook een aantal verbeterpunten naar voren gekomen die aanscherping vergen van de huidige code. De meest in het oog springende verbeterpunten zijn de regels rondom de risicobeheersings- en controlesystemen en de benoemingsperiode van het bestuur. Verder blijkt dat ongeveer een kwart van de toezichhouders langer aanblijft dan de maximale zittingsduur van drie keer vier jaar. Bovendien bestaat er weinig prioriteit voor een expliciet diversiteitbeleid. De (VTW) pleit ervoor dat de code wordt aangescherpt en algemeen verbindend wordt verklaard door de minister voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI).

In 2006 werd de adviesregeling Honorering toezichhouders in woningcorporaties uitgebracht. De regeling bevat handvatten om te komen tot een uniforme en transparante honorering die naar stakeholders goed te verantwoorden is. Het is van groot belang dat toezichhouders de adviesregeling toepassen en verantwoording afleggen over de ontvangen honorering. De adviesregeling wordt momenteel geëvalueerd en aangepast. Uit de evaluatie naar voren komende verbeterpunten zullen moeten leiden tot aanpassing. De aangepaste adviesregeling wordt vervolgens omgezet in een honoreringscode en de VTW pleit ervoor dat ook deze code algemeen verbindend wordt verklaard door de minister voor WWI.

Voor de honorering van bestuurders van woningcorporaties bestaan al meer dan tien jaar richtlijnen, momenteel geldt de in 2006 geactualiseerde adviesregeling Arbeidvoorwaarden statutair directeur woningcorporaties ("Izeboud"). Een recente evaluatie biedt voldoende aanknopingspunten om de huidige regeling grondig en adequaat aan te passen, zodat de herziene regeling weer goed voldoet aan de huidige (maatschappelijke) zienswijze over de honorering van bestuurders van maatschappelijke ondernemingen. De verantwoording over de honorering van de bestuurder(s) in het jaarverslag en op de website kan en moet transparant zijn. Hiervoor dienen eenduidige richtlijnen te worden ontwikkeld. Deze regeling zal ook worden omgevormd tot een beloningscode voor bestuurders van corporaties. De VTW pleit ervoor dat ook deze code algemeen verbindend wordt verklaard door de minister voor WWI, zonder mogelijkheid om boven de maxima uit te belonen.

2. Aanspreekbaarheid in plaats van aansprakelijkheid

De voormalig minister voor WWI heeft voorgesteld dat voortaan verklaringen moeten worden afgelegd door de Raden van Commissarissen. Voor deze regeling van aansprakelijkheid is evenwel het organiseren van aanspreekbaarheid een effectiever alternatief. Deze aanspreekbaarheid kan worden gerealiseerd door jaarlijks een formele verantwoordingsdag van de Raad van Commissarissen te organiseren, waarin de Raad in gesprek gaat met alle benoemde belanghouders en in dit gesprek verantwoording aflegt over het interne toezicht van de afgelopen periode. Daarnaast kan jaarlijks in een formeel gesprek met de externe toezichthouder verantwoording worden afgelegd over het interne toezicht van de afgelopen periode.

In het verlengde hiervan pleit de VTW ervoor om in het visitatieproces de governance-prestaties explicieter op te nemen, waarbij de aanspreekbaarheid van de Raad door de belanghouders ook nadrukkelijk in beeld moet komen.

3. Intern toezicht

Uit discussies met deskundigen op het gebied van governance en uit de dagelijkse praktijk komt naar voren dat harde, meetbare criteria en eisen (zoals deskundigheid, onafhankelijkheid en beschikbaarheid) onvoldoende garanties bieden voor goed intern toezicht. Minstens zo belangrijk zijn de heersende groeps cultuur in een Raad van Commissarissen, en de houding en het gedrag van de individuele leden.

De VTW heeft in een brochure de belangrijkste criteria voor goed intern toezicht in kaart gebracht (Intern toezicht. Het team en de spelers).

De criteria voor een Raad als groep zijn de basis voor een goed functionerend team, waardoor het besluitvormingsproces op een professionele wijze tot stand kan komen. Het gaat om een open cultuur, zelfreflectie, een goede rolopvatting en een juiste samenstelling. De samenstelling wordt bepaald aan de hand van een algemeen profiel, waarin de kennisgebieden/deskundigheden die in ieder geval in de raad aanwezig moeten zijn volgens de GovernanceCode Woningcorporaties worden benoemd. Daarnaast worden noodzakelijke kennis- en ervaringsgebieden afgeleid uit de missie en het taakveld van de individuele corporatie. Voor een goed functionerende Raad als team is het ook noodzakelijk dat een Raad samengesteld is uit personen met een diverse achtergrond (onder andere sekse, leeftijd, beroepsgroepen, etnische afkomst en persoonlijke stijl).

De VTW vindt wel dat 'affiniteit met of empathie voor de positie van de huurder' prominent als kwaliteitseis in de profielschets van een commissaris zou moeten worden benoemd. De VTW onderschrijft het belang van lokale verankering en bewaking van de maatschappelijke prestaties van de corporatie, maatschappelijke betrokkenheid en lokale borging van de Raad. Deze worden echter al voldoende gewaarborgd door de GovernanceCode Woningcorporaties. De VTW is overigens niet principieel tegen huurders in de Raad, maar is wel tegen het institutionaliseren van de huurders sec daarin.

De criteria voor de individuele commissaris zijn maatschappelijke sensitiviteit en verantwoordelijkheid; onafhankelijkheid; kritisch vermogen; openstaan voor de mening van anderen; moed, lef, vasthoudendheid en doortastendheid; integriteit; ervaring; (bestuurlijke) intelligentie; (bestuurlijke) intuïtie; beschikbaarheid (tijd) en betrokkenheid; en bereidheid om zich jaarlijks bij te scholen op actuele thema's en op ontbrekende basiskennis.

De voorzitter van de Raad heeft een specifieke verantwoordelijkheid voor het functioneren van de Raad en zijn leden.

4. Extern toezicht

Een heldere beschrijving in de wet van de relatie tussen intern en extern toezicht is essentieel voor het goed kunnen functioneren van het interne toezicht. In de relatie tussen het interne en het externe toezicht kunnen twee aspecten worden onderscheiden: enerzijds de reguliere informatie over de corporatie die jaarlijks wordt verkregen en die mede aan de Raad van Commissarissen worden gestuurd en anderzijds de niet-reguliere informatie die wordt verzameld en geanalyseerd als er werkelijk zaken niet op orde zijn. De VTW pleit ervoor dat ook die informatiestromen aan de interne toezichthouder ter beschikking worden gesteld.